

Winning ophoogzand Noordzee

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

18 juli 2008 / rapportnummer 1749-85

1. OORDEEL OVER HET MER

De Stichting La Mer heeft het voornemen ophoogzand te winnen op een aantal locaties in de Noordzee. Hiervoor zijn ontgrondingsvergunningen nodig van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Voor het verkrijgen van deze vergunning is een MER-rapport opgesteld.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (verder de Commissie) heeft het MER getoetst. Daarbij is geconstateerd dat in het MER geen aandacht is gegeven aan mogelijke cumulatieve effecten van de zandwinning op locatie Rottumeroog met (toekomstige) activiteiten in de Eemsmond (vaargeulverdieping) en Eemshaven (havenuitbreiding). Ook was geen aandacht gegeven aan mogelijke effecten op het Natura 2000-gebied Borkum-Riffgrund, net over de grens in Duitsland. De initiatiefnemer heeft hiervoor een aanvulling op het MER opgesteld.

De Commissie is van oordeel dat het MER inclusief de aanvulling voldoende informatie geeft om het milieubelang een volwaardige rol te laten spelen in de besluitvorming. Het MER en de aanvulling zijn goed van opzet en voorzien van duidelijk en goed toegankelijk kaartmateriaal. Ook bevat het MER een goede en zelfstandig leesbare samenvatting.

In hoofdstuk 2 van dit advies is het oordeel van de Commissie nader toegelicht. Daarbij worden enkele aanbevelingen gedaan voor de verdere besluitvorming.

- De Commissie adviseert de aanvulling bij de ontwerpbeschikking ter visie te leggen.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Effecten zandwinning op locatie Rottumeroog

MER

In het MER is geen aandacht gegeven aan mogelijke cumulatieve effecten van de zandwinning op locatie Rottumeroog met (toekomstige) activiteiten in de Eemsmond (vaargeulverdieping) en Eemshaven (havenuitbreiding). Ook is geen aandacht gegeven aan mogelijke effecten op het Natura 2000-gebied Borkum-Riffgrund, net over de grens op het Duitse Continentale Plat. De Commissie heeft geadviseerd in een aanvulling op het MER bovengenoemde effecten inzichtelijk te maken.

Aanvulling op het MER

In de aanvulling op het MER is aangegeven dat de verhogingen aan slibgehalten door de winning van ophoogzand, gezien de natuurlijke variaties, zeer gering zijn en dat de slibpluim niet of nauwelijks overlapt met de slibpluimen gegenereerd door andere activiteiten. De vaarbewegingen die zehonden kunnen verstoren zijn in aantal verwaarloosbaar ten opzichte van de bestaande vaarbewegingen van en naar de Eemshaven en Delfzijl. Geconcludeerd wordt dat de effecten van de winning van ophoogzand op de locatie Rottumeroog zeer klein zijn en er geen cumulatie van effecten van de zandwinning plaatsvindt met die van baggeractiviteiten ten behoeve van de uitbreiding van de

Eemshaven en de verdieping van de vaargeul. De Commissie kan deze conclusie op basis van de gepresenteerde gegevens onderschrijven.

In paragraaf 3.5 van de aanvulling zijn de natuurwaarden beschreven bij de winlocatie Rottumeroog. Deze natuurwaarden (met name epifauna) hangen voor een belangrijk deel samen met de aanwezige grove sedimenten. Onduidelijk is waarom op deze locatie grof zand (600-650 μ m) wordt gewonnen terwijl elders voor het te winnen ophoogzand wordt uitgegaan van een kleinere korrelgrootte (250-400 μ m).

- De Commissie adviseert ten behoeve van de vergunningverlening te onderbouwen waarom voor deze korrelgrootte is gekozen. Geef aan welke mogelijkheden er zijn de winactiviteiten te verleggen, dan wel zodanig uit te voeren dat geen onomkeerbare schade aan het specifieke bodemleven ter plaatse wordt toegebracht.

2.2 Gebruikte referenties

In het MER wordt bij de effectanalyse voor bodemdieren en vissen het gehele NCP als referentie voor de effectbepaling gehanteerd. Om recht te doen aan mogelijke ecologische effecten is de Commissie van mening dat als referentie voor de diverse levensvormen beter gekozen had kunnen worden voor relevantere gebieden, voor benthos bijvoorbeeld voor het deel van de Zuidelijke bocht van de Noordzee met een vergelijkbare bodemsamenstelling en diepte. Ook het aantal scheepvaartbewegingen zou haars inziens niet moeten worden uitgedrukt als percentage van het totaal op het NCP maar van de kustzone. De Commissie is echter van mening dat, indien gekozen zou worden voor deze alternatieve referenties, de conclusies getrokken in het MER niet zullen veranderen.

2.3 Monitorings- en evaluatieprogramma

De Commissie wil het belang benadrukken van een gedegen monitoring- en evaluatieonderzoek. Monitoring en evaluatie acht zij vooral van belang waar het gaat om mogelijke (cumulatieve) effecten op zeezoogdieren, schelpdierbanken en vogels, en in relatie tot de opvuulsnelheid van de wingebieden en de rekolonisatie door bodemdieren.

- De Commissie adviseert bij het besluit over de vergunning aan te geven op welke wijze en termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende (cumulatieve) effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Geef daarbij aan hoe afstemming plaatsvindt met andere lopende evaluatieonderzoeken voor zandwinningen en windturbineparken op de Noordzee.

3. AANBEVELINGEN VOOR HET VERVOLGPROCES

In bovenstaand advies heeft de Commissie een aantal aanbevelingen gedaan die primair betrekking hebben op het project 'Winning van ophoogzand in de Noordzee 2008-2017'. De aanbeveling in dit hoofdstuk overschrijdt echter het niveau van dit project en deze initiatiefnemer en is nadrukkelijk gericht tot het bevoegd gezag dat sturing kan geven aan een integraal inzicht en beleid voor zandwinning en andere activiteiten op de Noordzee.

3.1 Ecologisch gezien wenselijke maximale wincapaciteit en preferentievolverde van winlocaties op de Noordzee

De Commissie constateert dat op diverse locaties op de Noordzee zandwinnin- gen hebben plaatsgevonden en dat deze in de toekomst nog verder zullen worden uitgebreid, bijvoorbeeld ten behoeve van de zandsuppleties langs de kust, de versterking van zwakke schakels, de aanleg van de Tweede Maas- vlakke en de winning van ophoogzand. Nederland blijkt, ondanks zijn relatief korte kustlijn, nu al ruimschoots de grootste zandwinner van alle West- Europese landen te zijn.¹ Door klimaatverandering kan de behoefte aan sup- pletiezand nog verder toenemen.

Tegelijkertijd kent de Noordzee diverse andere functies en zijn er ecologische doelen vastgesteld, zoals instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000- gebieden Noordzeekustzone en de Voordelta. Het is denkbaar dat het structu- reel grote volume zandwinning door cumulatieve effecten op een gegeven mo- ment gaat botsen met het halen van deze ecologische doelen. Inzicht is nodig in de ecologisch gezien wenselijke maximale wincapaciteit (de ecologische draagkracht van de Noordzee) en de preferentievolverde van winlocaties, mede in relatie tot andere functies op de Noordzee. Momenteel is dit inzicht onvol- doende aanwezig.

- De Commissie adviseert het bevoegd gezag dit inzicht te verwerven. De al ge- plande plan-MER voor de structuurvisie van het Nationale Waterplan² biedt hier, naar de mening van de Commissie, een uitgelezen gelegenheid voor.

¹ ICES (2007), Report of the Working Group on the Effects of Marine Sediments on the Marine Ecosystem (WGEXT), 17-20 April 2007, Helsinki (Finland). Report ICES CM 2007/MCH:08.

² Zie in dit verband de brief van Staatssecretaris Huizinga-Heringa aan de Tweede Kamer van 4 april 2008 (kenmerk VenW/DGW 2008/592).

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Stichting La Mer

Bevoegd gezag: Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

Besluit: Ontgrondingsvergunningen

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C16.1

Activiteit: Winning van ophoogzand op de Noordzee

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuumstandigheden of te onderzoeken alternatieven (zie bijlage 2).

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in : 27 april 2006

aanvraag richtlijnenadvies 20 april 2006

ter inzage legging startnotitie: 28 april t/m 8 juni 2006

richtlijnenadvies uitgebracht: 16 juni 2006

richtlijnen vastgesteld: 26 juli 2006

kennisgeving MER in: de Staatscourant d.d.16 april 2008

aanvraag toetsingsadvies: 2 april 2008

ter inzage legging MER: 16 april t/m 27 mei 2008

toetsingsadvies uitgebracht: 18 juli 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr. G.P.J. Draaijers (secretaris)

ir. J.H.J. van der Gun

dr. G.W.N.M. van Moorsel

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

prof.dr. J.H.J. Terwindt

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Ministerie van Defensie, Dienst Vastgoed Defensie Regionale Directie West, Utrecht
2. Stichting de Noordzee, Utrecht (mede namens Waddenvereniging)
3. dr.P.J.M. Salemink, Malden

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Winning ophoogzand Noordzee en de aanvulling daarop**

De Stichting La Mer heeft het voornemen ophoogzand te winnen op een aantal locaties in de Noordzee. Hiervoor zijn ontgrondingsvergunningen nodig van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Voor het verkrijgen van deze vergunning is een MER-rapport opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2428-8